

— No ezt okosan tették — gondolja a mester — s a táblához állván, számokat húzgál fehér krétával.

A pusztá jövőendő emberei szótlan hallgatják, amint beszél.

— Következik pedig a negyedik művelet: az osztás...

Odakint teljes csendben van minden, hó fekszik a határon, a nagy némaságban a határ aludni látszik. Olyan, mintha semmi más nem volna a kerek világon, mint éppen csak a negyedik művelet, vagyis az osztás, amelynek megismerésével hatvan gyermek agya foglalkozik a havas pusztá közepén.

(Tömörkény István.)

Hol járnak a mi vándormadaraink ?

Fiumétől délkeletre négyórányira, a tengerből magasan nyúlik föl egy minden oldalról megközelíthetetlen sziklasziget, amit a vidéken *Zétz*-nek neveznek.

Ez a *Zétz*, a *sirályok szigete*.

Tavaszon és őszön vendégei vannak a *sirályok szigetének*, a költöző madarak, hogy megpihenjenek a nagy tengeri út után vagy előtte.

A sirályok szigetén nem fenyegeti a madarakat semmi veszedelem. Bátran megpihenhetnek. A sirályok szívesen látják madártársaikat.

Most is meg van telve a sziget minden sziklája. Itt üdvözlik egymást a különböző helyekről jövő költöző madarak.

Bezzeg van nagy öröm. Édes a viszontlátás. Szárnyaikkal legyezgetik egymást, fejüket összedugják. (Ez az üdvözlés náluk.) Vége-hossza nincs a kérdezősködésnek. A *varjú*-félék csak csognak legtöbbit, mert nekik az már szokásuk. Most is ők kérdezősködnek:

— Honnan jöttök?

Nosza, előugrik egy nagyon tarka-barka öltözetű madár: fejtetője, tarkója, homloka fekete-barna, szeme mögött a tarkója felé húzódó kirívó fehér sáv van, pofái tarkák és nyakának alsórésze csokoládészínű, fehér foltokkal behintve, begye és mellének felsőrésze sárgás rozsdabarna, alsó teste közepén fehér, fekete cikázással. És megszólal nagy csörögve:

— Kreek, kneek, krleeb! Én a *bőjti* vagy *csörgőruca* vagyok, Afrikából jövök, ahol a tél is meleg.

— Hát te, gólya koma, honnan jössz?

A gólya ránt egyet fehér mellényére vett fekete kabátján, hosszú nyakát kiegyenesíti fölfelé, fejét hátrafordítja, úgy hogy tarkója a vállát érinti, s azután csöndesen visszahajtja, közben ezt kelepelve:

— Dél-Afrikából jövök, ahol együtt voltam *fekete gólya* testvéremmel, onnan lementünk Indiába, abba a gyönyörű meseországba.

— Szébb, mint a mi országunk?

— Fű, fa, virág díszesebb, a levegő illatosabb, a madarak színesebbek, az erdők lombosabbak.

— Akkor miért jössz vissza?

— Mert mégis csak ez a legszebb ország, ahol én születtem és felnőttem. Nekem ez a hazám. Az a kis nádasház az Alföldön, melyen az én bozontos fészke van, kedvesebb nekem, mint az indiai királyok aranyos palotája. Hiába szállok el verőfényes délre, csak hideg az a hely, hol a szeretet nem melegít. A márványpalota nem ad nekem puha fészket! De az én falumban, az én édes falumban minden szalmásházon, minden nádasházon és minden kéményen, a szalmaboglyán is, a kiszáradt fa ágán vagy a zöld lombok törzsén jut nekem egy kis hely. Ott szeretnek, tudom, várják is jöttömet; hozok nekik tavaszt, verőfényes időt, erdőre, bokorra, az egész mezőre nyíló virágokat. S aztán, ha megint útra kell mennem, megsiratnak, a virág elhervad, a falevél megsárgul s reszketve földre hull.

— Miért mégis el mégis?

— Ez az én végzetem, mert télen nem találnék itt semmi táplálékot. Pedig jobb szeretnék közöttetek élni, hogy itt tölthessem el mind a hatvan évet, mely leghosszabb idő a gólya életében.

A *tarka varjú* pedig odaszól a sirályoknak:

— Ti sirályok! Hallottátok, mit beszél a gólya a hazaszeretetről? Mikor ott kóvályogtok a fiumei kikötőből elinduló kivándorlóhajó körül, mondjátok el ezeket a kivándorlóknak; mondjátok meg nekik, hogy az idegenben nem lesznek boldogok, térjenek vissza hazájukba! Adjátok át ezt a hírt azoknak a festvéreiteknek, akik ellepik a szóke Dunát vagy a csendes Tiszát vagy az alföldi nádasokat, hadd hirdessék azok is mindenfelé, hogy mindenki csak szülőföldjén lehet boldog s aki otthagya, az is visszavágyik és térjen is vissza!

— ŰŰ-prumb, ü-prumm, üü-umb! — kiáltja el magát egy vastag, bömbölő hang. — Sokan megijednek, míg csak a tarka varjú föl nem világosítja őket:

— Csak csendesen, atyámfia! Hiszen nem valami veszedelmes állat az, akitől ez a vastag hang ered.

— Az biz' csak a *dobogém*, bikagém, muszkagém s nagy hangja miatt közönségesebb neve: *bölömbika*, vízi bika, nádi bika. A falusi gyerekeket, akik a rét körül járnak, gyakran megijeszti, kivált az apró pásztorokat. Meg se kértem tőle, úgyis tudom, hogy Kínából jön.

Most előlép egy gyönyörűséges hófehér madár, hasonló nagyságú a gólyához, csak hogy karesúbb és a fején nincsenek bóbitatollak.

— És te nemes *kócsag*, hófehér ruhában, dísz a réti madaraknak, mondd, merre jártál a télen? — szólítja meg a varjú.

— Kráh-ráh — felel az, — Indiából jövök, de voltam Afrikában is...

— Milyen gyönyörű tolla van! — csodálkozik a *csóka*.

— Szép és becses is — világosítja fel a varjú. — Hajdan nem volt szabad kócsagtollat viselni másnak, csak a fejedelmeknek. Később a főuraknak is megengedték ezt, majd átszálaltott a kócsagtoll viselésének joga a nemesekre. Most azonban viselheti mindenki, akinek elég pénze van hozzá, mert jól meg kell az árát adni.

— Én meg az *örvösgalamb* vagyok — suhan elő egy jókedvű madár. — Ázsiából jövök! Bejártam azt majdnem egészen, hogy fölkeressem-kutassam a *magyarok őshazáját*.

— És megtaláltad?

— Nem egészen, hanem Dardsilingben egy sírkőre bukkantam, melyre ez volt fölírva: „Kőrösi Csoma Sándor, 1842“.

— Ki volt az? — kérdi a *csóka*.

— Hon-hu-huhu-hon-hu-hu! — kacag föl az *örvösgalamb*. — Hát te még azt sem tudod? Az a székely ember, aki szintén a magyarok ősi lakóhelye után kutatott s ott érte a halál.

— Milyen okos ez az *örvösgalamb*! — csodálkozik a *csóka*.

— Nem hiába — mondja neki a varjú — sok világot bejár, aztán atyafia a *postagalambnak* s azt állítja, hogy egyenesen a Noé galambjától származik.

De előugrik a seregély és a kérdést megelőzőleg mondja:

— Sohse kérdezzétek, merre jártam, honnét jöttem: elégedjétek meg azzal, hogy itt vagyok s a hernyókeresés idején megtisztítom a fákat.

— És a szőlőskertekben szőlőérés idején megcsipkeded a fürtöket — folytatja a *csóka*.

A seregély egy megvető tekintetet vet a kis *csókára*, mert hát nem mindenki szereti az igazmondást s aztán elvegyül a többi madarak közt.

De előlép lassan, méltóságosan egy gólyanagyságú, de annál sokkal csinosabb termetű, hamvasszürke madár. A szép, címeres madárhoz még a varjú is tisztelettel szól:

— Mondd meg végre te, a mezőség díszé, szép *daru*, mely országokon jöttél keresztül?

— Bocsáss meg — válaszolt a *daru* —, hogy kérdéseidre nem felelhetek. Mert bizony magad sem tudnád megkülönböztetni az alattad elmaradó országok határait, ha te is hét kilométer magasságban repülnél a föld fölött, mint mi szoktunk, midőn közülünk a vezért élünkre állítva, ék alakban szeljük át a levegőt, vidáman lekurjongatva a minket alig látó mezei munkásokra.

— Hogyan látod meg mégis hazádat?

— Mert szívem vezérel haza, a délibábos rónára.

A vendégek kipihenvén magukat, búcsút vesznek a barátságos sirályoktól s odahagyják a sirályok szigetét, hogy a tün-

déri színváltozású magyar tengert, a kedves, szép Fiume babé-
erdeit és ciprusfacsportjait elhagyva, az ijesztő Karszt-hegy-
ségen keresztül eljussanak az ő kívánatos hazájukba, a Duna-
Tisza vidékére és a bérces Erdélybe.

(K. Nagy Sándor.)

A TÉLI ESTÉK.

Hova lett a tarka szivárvány az égről?
Hová lett a tarka virág a mezőkről?
Hol van a patakzaj, hol van a madárdal
S minden éke, kincse a tavasznak s nyárnak?
Oda van mind! csak az emlékezet által
Idéztetnek föl, mint halvány síri árnyak.
Egyebet nem látni hónál és fellegnél;
Koldússá lett a föld, kirabolta a tél.

Olyan a föld, mint a vén koldús, valóban,
Vállain fehér, de foltos takaró van,
Jéggel van foltozva, itt-ott rongyos is még,
Sok helyen kilátszik mezítelen teste,
Ugy áll a hidegben s didereg... az inség
Vastagon van bágyadt alakjára festve.
Mit csinálna kinn az ember ilyen tájban?
Mostan ott benn szép az élet a szobában.

Aldja Istenét, kit Istene megáldott,
Adván néki meleg hajlékot s családot.
Milyen boldogság most a jó meleg szoba
S meleg szobában a barátságos család!
Most minden kis kunyhó egy tündérpalota,
Ha van benne rakni a kandallóra fát,
S mindenik jó szó, mely máskor csak a légbe
Röpül tán, most beszáll a szív közepébe.

Legkivált az esték ilyenkor mi szépek!
El sem hinnétek tán, ha nem ismernétek.
A családfő ott fenn ül a nagy asztalnál
Bizalmas beszédben szomszédal s komával;
Szájukban a pipa, előttiük palack áll
Megtelve a pince legrégebb borával;
A palack fenekét nem lelik, akárhogy
Iparkodnak... újra megtelik, ha már fogy.

Kínálgatja őket a jó háziasszony,
Ne félj, hogy tisztéből valamit mulasszon,
Hej, mert ő nagyon jól tudja, mit miképp kell,
A kötelességét ő jól megtanulta,